

ИЗ ИСТОРИЯТА НА СЪЗДАВАНЕТО В ПОЛША НА СЪВРЕМЕНЕН БЪЛГАРСКО-ПОЛСКИ РЕЧНИК

ЙОАННА САТОЛА-СТАШКОВЯК

ХУМАНИТАРНО-ИКОНОМИЧЕСКА АКАДЕМИЯ В ЛОДЗ

jstaskowiak@ahelodz.pl

Динамичното развитие на лексикалния състав на българския и полския език в началото на XXI век, както и липсата на актуални българско-полски речници мотивираха интереса на Виолета Косеска-Тошева и Йоанна Сатола-Сташковяк към съставянето на българско-полски речник, в който да бъдат отразени съвременните езикови тенденции. При подготовката на лексикалния материал бяха използвани електронни езикови корпуси, разработени с участието на двете изследователки. Въз основа на предходния си опит в съпоставителното изследване на българския и полския език, включително в семантичен план, авторките се насочиха към изготвянето на изцяло нов речник, основан на оригинална методология за лексикографско описание. По време на работата по съставянето на речниковите статии бяха разрешавани проблеми, свързани с разграничаването на лексикалните единици, както и на тяхната граматическа и семантична характеристика.

Първият том на *Съвременен българско-полски речник* излезе от печат в края на 2014 г. Това е вторият голям по обем българско-полски речник, публикуван в Полша. Той се появява 51 години след издаването през 1963 г. на първия в историята преводен речник с български и полски езиков материал с автор Франчишек Славски. Последното издание на речника на Славски със заглавие *Наръчен българско-полски речник с допълнение* (изготвен в съавторство със Сабина Радева) е от 1987 г., а описаният в него лексикален материал в много случаи вече е загубил актуалност.

Представяният тук *Съвременен българско-полски речник* от Й. Сатола-Сташковяк и В. Косеска-Тошева е замислен така, че да отговаря на потребностите на студенти, изучаващи български или полски като чужд, на лектори, специалисти по славистика, както и на по-широка читателска аудитория, интересуваша се от двата езика. В статията се представя този лексикографски труд, като се разглежда историята на неговото създаване, коментират се лексикографските принципи за разработването му, както и начините на описание на лексиката в него.

Ключови думи: двуезична лексикография, семантични класификатори, синтактични класификатори, неологизми, езикови корпуси, български език, полски език

FROM THE HISTORY OF CREATING *THE CONTEMPORARY BULGARIAN-POLISH DICTIONARY* IN POLAND

JOANNA SATOŁA-STAŚKOWIAK

UNIVERSITY OF HUMANITIES & ECONOMICS IN ŁÓDŹ

jstaskowiak@ahelodz.pl

The rapid development of the Bulgarian and Polish lexis after 2000 and the lack of up-to-date Bulgarian-Polish dictionaries at that time inspired Joanna Satoła-Staśkowiak and Violetta Koseska-Toszeva to embark on the compilation of a Bulgarian-Polish dictionary that would reflect the trends and phenomena observed in the contemporary language. In preparing the lexical material, the two researchers used electronic language corpora developed by teams of which they were a part. Drawing on their previous experience in comparative (including semantic) studies of Bulgarian and Polish, the authors focused on creating an entirely new dictionary based on an original methodology of lexicographic description. In the process of compiling the dictionary entries, various issues related to the differentiation of lexical units and their grammatical and semantic characteristics had to be solved.

The first volume of the *Contemporary Bulgarian-Polish Dictionary* was published at the end of 2014. This is the second major Bulgarian-Polish dictionary to be printed in Poland. It comes 51 years after the publication of the first bilingual Bulgarian-Polish dictionary by Franciszek Sławski in 1963. The last edition of Sławski's dictionary (co-authored by Sabina Radewa) titled *A Supplemented Handy Bulgarian-Polish Dictionary* was published in 1987, and much of the material in it is now outdated.

The *Contemporary Bulgarian-Polish Dictionary* by J. Satoła-Staśkowiak and V. Koseska-Toszeva is intended for lecturers, Slavists and students of Bulgarian or Polish as a foreign language, as well as for a wider readership interested in these languages. The article outlines the main qualities of this lexicographic work, discussing its history and methodological foundations and the approach adopted to the representation of contemporary vocabulary.

Keywords: bilingual lexicography; semantic classifiers; syntactic classifiers; neologisms; language corpora; Bulgarian language; Polish language

1. За създаването на речника

През първите две десетилетия на XXI в. динамиката и лексикалното богатство на съвременния език бяха анализирани и представени в редица български и полски лингвистични изследвания. По това време бяха издадени и немалко лексикографски трудове за всеки един от двата езика: *Wypasiony słownik najmlodszej polszczyzny* от Б. Хачински (Chaciński 2003), *Wyczesany słownik najmlodszej polszczyzny* от същия автор (Chaciński 2005), *Współczesny słownik języka polskiego*, том I–II, под редакцията на Б. Дунай (Dunaj 2007), *Неологичен речник* от В. Бонджолова (Бонджолова/Bondzholova 2003), *Речник на новите думи в българския език* (Пернишка, Благоева, Колковска/Pernishka, Blagoeva, Kolkovska 2010) и др.

Въпреки засиления интерес на изследователите от двете страни към съвременната лексика през този период българско-полската лексикография като че ли остана на заден план. Не се стигна до разработването на двуезичен речник на новите думи, нямаше новоиздадени общи българско-полски и полско-български речници. Изключение в това отношение бяха публикуваните през 2011 и 2013 г. два тома от *Bułgarsko-polski słownik leksyki potocznej* (Sotirov, Mostowska, Mokrzycka 2011/2013), в които се описват разговорните лексикални единици в българския език и техните полски съответствия.

До средата на второто десетилетие на ХХІ в. единственият достъпен общ българско-полски речник беше публикуваният през 1963 г. в Полша и неколккратно преиздаван труд на видния полски езиковед Франчишек Славски. Последното издание на този труд, осъществено с участието на Сабина Радева и излязло във Варшава под заглавието *Наръчен българско-полски речник с допълнения / Podręczny słownik bułgarsko-polski z suplementem* в два тома, датира от 1987 г. (Sławski, Radewa 1987). Настъпилите съществени промени в лексиката на двата езика в периода от края на 80-те години на миналия век насам направиха все по-належаща необходимостта от създаването на нов българско-полски речник, който да се базира на съвременна лексикографска методология и да отразява актуалното състояние на лексиката в двата езика. В отговор на тази необходимост Йоанна Сатола-Сташковак и Виолета Косеска Тошева пристъпиха към разработването на *Współczesny słownik bułgarsko-polski / Съвременен българско-полски речник*, чийто първи том беше публикуван във Варшава в края на 2014 г. (Koseska-Tosze-wa, Satoła-Staškowiak 2014). При изработването на концепцията за *Речника* авторките се опираха на собствените си дългогодишни изследвания върху лексиката и граматиката на българския и полския език, както и върху принципите на двуезичната и многоезичната лексикография (вж. Koseska-Tosze-wa 1974; 2006; Koseska-Tosze-wa, Korytkowska, Roszko 2007; Dimitrova, Koseska-Tosze-wa 2009b; Dimitrova, Koseska-Tosze-wa 2012; Satoła-Staškowiak 2010; Garabík, Dimitrova, Koseska-Tosze-wa 2011; Koseska-Tosze-wa, Satoła-Staškowiak, Duszkin 2012; Koseska-Tosze-wa, Satoła-Staškowiak 2013; Satoła-Staškowiak 2013a; 2013b; 2013c и др.). В процеса на работата върху *Речника* бяха прегледани и ексцерпирани голямо количество изходни текстове, бяха използвани данни от паралелни езикови корпуси (Dimitrova, Koseska-Tosze-wa 2009a; Garabík, Dimitrova, Koseska-Tosze-wa 2011; Dimitrova, Koseska-Tosze-wa 2012), бяха проведени множество консултации с носители на българския език и бяха направени справки с редица лексикографски трудове на уважавани езиковеди като Леков/Lekov 1944; Леков, Славски/Lekov, Sławski 1961; Андрейчин и др./Andreychin et al. 1973; Буров и др./Burov et al. 1999; Пернишка, Благоева, Колковска/Pernishka, Blagoeva, Kolkovska 2010.

2. Езиковата конфронтация в *Речника*

2.1. *Съвременен българско-полски речник* беше замислен като четиритомен труд, който да включва около 40 000 речникови статии и да представя най-съществената граматическа и семантична информация (особено по отношение на глаголната лексика в двата езика). Първият том включва 8383 речникови статии за думите с начални букви А – Е. За събирането и верификацията на езиковия материал бяха използвани разработените в Института по славистика към Полската академия на науките Българско-полски паралелен корпус (с автори Л. Димитрова, В. Косеска-Тошева) и Полско-българско-руски паралелен корпус (с автори В. Косеска-Тошева, Й. Сатола-Сташковяк, В. Сосновски, А. Кишел).¹

В *Речника* съзнателно не бяха включвани архаични и диалектни думи (с няколко изключения, които бяха добре обосновани с примери от Полско-българско-руския паралелен корпус). Пестеливо е представянето и на фразеологията. Фразеологични изрази се привеждат най-често само като илюстрация за употребата на конкретна заглавна дума.

Приоритетна задача беше отразяването на най-новата лексика (вж. Satoła-Staškowiak 2013a; 2013b; 2015b). За включване в словника на *Речника* бяха подбрани множество неологизми като *блог* – *blog*, *есемес* – *esemes*, *съдомиялна машина* – *zmywarka*; а също неосемантизми като *вирус* – *wirus*, *икона* – *ikona*, *култов* – *kultowy*, *мрежа* – *sieć*, *мишка* – *myszka*.

2.2. Широкото отразяване на най-нова (за тогавашния период) лексика беше основание *Речникът* да бъде определен като „съвременен“. Актуалността и степента на употребимост на всяка заглавна дума беше проверявана въз основа на информацията от споменатите по-горе паралелни езикови корпуси: Полско-български и Полско-българско-руски. Вземаше се под внимание честотността на съответните лексикални единици, като за включване в словника на *Речника* се подбираха вече адаптирани към лексикалната система на сравняваните езици думи, засвидетелствани с достатъчно употреби в текстовете в корпусите. По този начин бяха отсявани случайни или ефимерни новообразувания в съвременната реч (вж. Satoła-Staškowiak 2013a; 2013b; 2015a; 2015b).

Прилаганата методология за подбор на лексикалния материал позволи да бъде отразено действието на актуалните тенденции в развоя на българския и полския речников състав. Така например за включване в словника на *Речника* бяха подбрани редица нови думи с характер на интернационализми като *билинг*, *копирайтър*, *одит*, *фешън*, *шопинг* и др., чието навлизане в езика свидетелства за засиленото действие на тенденцията към интернационализация (вж. Satoła-Staškowiak 2013a; 2013b; 2013c; 2015b). Отразяването на тази и други актуални тенденции ясно показва, че *Речникът* се опира на езиковата практика и с основание е определен като „съвременен“.

3. Класификатори

Описанието на лексикалните единици в речниковите статии се извършва с помощта на три вида класификатори, чието обособяване и прилагане се базира на предходния многогодишен опит на двете авторки в съпоставителното изследване на българския и полския език (вж. Koseska-Toszeва 1974; 2006; Koseska-Toszeва, Mazurkiewicz 1988; 2010; Koseska-Toszeва, Korytkowska, Roszko 2007; Satoła-Staśkowiak 2015a). В *Съвременен българско-полски речник* се използват семантични, синтактични и традиционни класификатори.² При класифицирането на частите на речта в двете национални езикови школи се откриват значителни различия, затова съгласуването на класификаторите за двата езика не беше лесна задача и се превърна в допълнително предизвикателство както за авторките, така и за научния редактор на *Речника* – Анна Кишел.

3.1. Семантични класификатори³

3.1.1. Семантичните класификатори се отнасят предимно до глаголните лексеми и служат за разграничаване на езиковите форми от техните значения. Това разграничение е основен принцип в приетата от авторките на *Речника* методология и е нововъведение в лексикографската практика. Инициатор за въвеждането на семантични класификатори⁴ е В. Косеска-Тошева, в чиито трудове нееднократно се обръща внимание на необходимостта да се прави разграничение между формите и техните значения. При това следва да се има предвид, че когато използва термина „семантичен“, В. Косеска-Тошева не се ограничава само до лексикалната семантика.

Със семантични класификатори се борави не само в коментирания тук *Речник*, но и в споменатите по-горе паралелни корпуси, включващи и български езиков материал, в разработването на които участва В. Косеска-Тошева.

3.1.2. Разграничаването на формата от значението е същностен момент в залегналата в основите на *Съвременен българско-полски речник* концепция. В българската лексикографска традиция е утвърдена практиката глаголите от типа на *балансирам*, *демаскирам*, *демобилизирам*, *възтържествувам* и др. да бъдат квалифицирани като двувидови, което се сигнализира чрез граматичната бележка „*несв.* и *св.*“ (глагол от несвършен и свършен вид). Такъв подход е приложен например от авторите на *Съвременен тълковен речник на български език с приложения* (Буров и др./Burov et al. 1999).

Според авторките на *Съвременен българско-полски речник* в подобни случаи следва да бъдат разграничавани две форми, условно обозначени като I и II, които се различават по семантика. Разликата в значенията личи от това, че преводните съответствия в полския език за формите I и II не съвпадат, срв:

I балансѝра|м, -ш *vi.* (*state, transitive*) *bilansować (state, transitive), sporządzać bilans; równoważyć (state, transitive)*

II балансѝра|м, -ш *vp.* (*event, transitive*) *zbilansować (event, transitive), sporządzić bilans; zrównoważyć (event, transitive)*

I демаскѝра|м, -ш *vi. (state, transitive) demaskować (state, transitive)*

II демаскѝра|м, -ш *vp. (event, transitive) zdemaskować (event, transitive)*

I възтържествѝва|м, -ш *vi. (state, intransitive) triumfować (state, intransitive)*

II възтържествѝва|м, -ш *vp. (event, intransitive) zatriumfować (event, intransitive)*

I гланѝра|м, -ш *vi. (state, transitive) glansować (state, transitive), nadawać połyск*

II гланѝра|м, -ш *vp. (event, transitive) wyglansować (event, transitive), nadać połyск*

I детронѝра|м, -ш *vi. (state, transitive) detronizować (state, transitive)*

II детронѝра|м, -ш *vp. (event, transitive) zdetronizować (event, transitive)*

3.1.3. За разглежданите тук семантични класификатори, използвани в *Съвременен българско-полски речник* (както и в други разработки с участието на В. Косеска-Тошева⁵), са въведени термините *събитие (event)* и *състояние (state)*.⁶

Приема се, че значенията на глаголната форма, определяна като „невършен вид“, може да бъдат характеризирани чрез семантичните класификатори *state 1* (състояние) или *state 2* (поредица от състояния и събития, завършваща със състояние), а на формата, определяна като „свършен вид“ – чрез класификаторите *event 1* (събитие) или *event 2* (поредица от състояния и събития, завършваща със събитие).

Значенията 1 и 2 за *event* и 1 и 2 за *state* се реализират във видово-темпоралните релации, т.е. в случаите, когато глаголната форма изразява определено време в българското и полското изречение. В речниковата статия за главната единица обаче е „атемпорална“ (срв. инфинитива в полския език), затова за характеризирането ѝ се прилагат по-общите семантични класификатори *state* или *event*.

Примери:

авторизѝра|м, -ш *vi. (state, transitive) autoryzować (state, transitive)*

агитѝра|м, -ш *vi. (state, transitive) agitować (state, transitive); ~х го цяла сѝдмица, но не можѝх да го проагитѝрам.* Agitowałem go cały tydzień, ale nie mogłem go przekonać.

I артикулѝра|м, -ш *vi. (state, transitive) artykułować (state, transitive)*

II артикулѝра|м, -ш *vp. (event, transitive) wyartykułować (event, transitive)*

I афектѝра|м, -ш *vi. (state, transitive) wpadać w afekt, w afektację (state, intransitive); С гласѝ си той винаги ~ цялата зѝла.* Swoim głosem zawsze rozgrzewa całą salę.; ~м се екскытоваć сѝ, подниѝцаć сѝ, wyrażając dezaprobatę

II афектира|м, -ш *vp. (event, transitive) wpaść w afekt, w afektację (event, intransitive); ~м се podnieć się, wyrażając dezaprobatę*

3.1.4. Както се вижда от приведените примери, в речниковите статии в *Съвременен българско-полски речник*, за разлика от традиционно установената лексикографска практика, с класификатори са снабдени не само заглавните думи, но и техните преводни съответствия в целевия език.

3.2. Синтактични класификатори

3.2.1. При глаголните заглавки в *Речника* се използват синтактичните класификатори *transitive* и *intransitive*, чрез които глаголт се маркира като преходен или непреходен. Преходността се изразява във възможността на глагола да се свързва с пряко допълнение в изречението (в полския език допълнението при транзитивните глаголи е във винителен падеж), докато непреходността изключва подобна възможност. В полския език интранзитивните глаголи не могат да присъединяват допълнение във винителен падеж.

3.2.2. Необходимостта от прилагането на тези синтактични класификатори в *Речника* е мотивирана от типологичните различия между двата езика: българският език принадлежи към групата на аналитичните езици, докато полският език е синтетичен. Изразяваната чрез синтактичните класификатори граматична информация е от съществено значение за по-пълното лексикографско описание на глаголните заглавки в *Речника* и е особено полезна при изучаването на съответния език като чужд.

3.3. Традиционни класификатори

Към този тип класификатори се отнасят граматичните бележки, чрез които се определят морфологичните характеристики на заглавната дума (род, число и др.) и принадлежността ѝ към дадена част на речта, както и класическите стилистични и функционални бележки от типа на *книж.* (книжно), *разг.* (разговорно), *икон.* (икономически термин), *информ.* (термин от областта на информатиката) и пр. (вж. по-подробно Kisiel 2014).

4. Примери за употреба в речниковите статии на семантични, синтактични и традиционни класификатори

двѝж|а (се), -иш *vi. (state, transitive) poruszać (state, transitive); ~а се poruszać się, być w ruchu*

двоетòчи|е, -я *n gram. dwukropek m*

двуфàз|ен, -на, -но *adi. fiz. dwufazowy*

двучлèн, -ове *m mat. dwumian m*

джѝесем *m tech. operator telefonii komórkowej, przen. telefon komórkowy*

ергèн, -и *m pot. kawaler m; стар ~ stary kawaler*

есèтра -и *f zool. jesiotr m*

5. Списък на всички класификатори, използвани в Съвременен българско-полски речник

<i>adi.</i> – przymiotnik (прилагателно)	<i>gram.</i> – termin gramatyczny (граматика)
<i>adv.</i> – przysłówek (наречие)	<i>hist.</i> – historyzm (историзъм)
<i>anat.</i> – słownictwo anatomiczne (анатомия)	<i>inform.</i> – słownictwo informatyczne, komputerowe (информатика, компютри)
<i>arch.</i> – archaizm (архаизъм)	<i>interi.</i> – wykrzyknik (междуметие)
<i>archit.</i> – słownictwo architektoniczne (архитектура)	<i>indecl.</i> – przymiotnik nieodmienny (неизменяемо прилагателно)
<i>astr.</i> – słownictwo astronomiczne (астрономия)	<i>intransitive</i> – nieprzechodność verbum (непреходност на глагола)
<i>biol.</i> – słownictwo biologiczne (биология)	<i>iron.</i> – ironiczne (иронично)
<i>bot.</i> – słownictwo botaniczne (ботаника)	<i>lit.</i> – termin literaturoznawczy (литературознание)
<i>chem.</i> – słownictwo chemiczne (химия)	<i>lud.</i> – ludowe (народно)
<i>coll.</i> – rzeczownik zbiorowy (събирателно съществително)	<i>m</i> – rodzaj męski (мъжки род)
<i>coni.</i> – spójnik (съюз)	<i>mat.</i> – słownictwo matematyczne (математика)
<i>dem.</i> – forma deminutywna, zdrobniąca (умалителна форма)	<i>med.</i> – słownictwo medyczne (медицина)
<i>dial.</i> – dialektyzm (диалектно)	<i>meteorol.</i> – słownictwo meteorologiczne (метеорология)
<i>druk.</i> – słownictwo drukarskie (печатарство)	<i>min.</i> – słownictwo mineralne (минералогия)
<i>ekon.</i> – słownictwo ekonomiczne (икономика)	<i>mit.</i> – mitologiczne (митология)
<i>event</i> – zdarzenie lub szereg stanów i zdarzeń kończący się zdarzeniem (събитие или поредица от състояния и събития, завършваща със събитие)	<i>mors.</i> – słownictwo morskie (морско дело)
<i>f</i> – rodzaj żeński (женски род)	<i>muz.</i> – słownictwo muzyczne (музика)
<i>filoz.</i> – słownictwo filozoficzne (философия)	<i>n</i> – rodzaj nijaki (среден род)
<i>fiz.</i> – słownictwo fizyczne (физика)	<i>num.</i> – liczebnik (числително)
<i>geol.</i> – słownictwo geologiczne (геология)	<i>partyk.</i> – partykuła (частица)
<i>geograf.</i> – słownictwo geograficzne (география)	<i>pl</i> – liczba mnoga (множествено число)
<i>geom.</i> – słownictwo geometryczne (геометрия)	<i>poet.</i> – poetyzm, leksyka z górnego rejestru stylistycznego (поетично)
	<i>pogardl.</i> – pogardliwe (презрително)
	<i>polit.</i> – słownictwo polityczne (политика)

<p><i>pot.</i> – potocyzm, dolny rejestr stylistyczny (разговорно) <i>praep.</i> – przyimek (предлог) <i>praw.</i> – słownictwo prawnicze (право) <i>prefiks</i> – przedrostek (представка) <i>pron.</i> – zaimek (местоимение) <i>przen.</i> – przenośne, metaforyczne (преносно) <i>przestarz.</i> – przestarzałe (остаряло) <i>rel.</i> – słownictwo religijne (религия) <i>sg.</i> – liczba pojedyncza (единствено число) <i>sport.</i> – słownictwo sportowe (спорт) <i>state</i> – stan lub szereg stanów i zdarzeń kończący się stanem (състояние или поредица от състояния и събития, завършваща със състояние)</p>	<p><i>sub.</i> – przymiotnik lub przysłówek w użyciu rzeczownikowym (субстантивирано) <i>tech.</i> – słownictwo techniczne (техника) <i>transitive</i> – przechodniość verbum (преходност на глагола) <i>vi</i> – czasownik niedokonany (несвършен глагол) <i>voc.</i> – wołacz (звателен падеж) <i>vp</i> – czasownik dokonany (свършен глагол) <i>woj.</i> – słownictwo wojskowe (военно) <i>zool.</i> – zoologiczne (зоология)</p>
---	--

6. Заключение

Основната цел, към която бяха насочени усилията на авторките на *Съвременен българско-полски речник*, беше създаването на актуален и изчерпателен справочник за съвременната българска лексика и нейните преводни съответствия в полски, който да бъде полезен за широк кръг ползватели – студенти, изучаващи български или полски като чужд, преподаватели, изследователи и др. С оглед на това особено внимание беше отделено на най-новите думи и съчетания, както и на честотата на употреба на описваните лексикални единици, установявана с помощта на данни от съществуващите паралелни езикови корпуси. Приетите в речника теоретични и методологични лексикографски принципи позволяват да се вземат под внимание динамичните промени в съпоставяните два славянски езика и да се отразят резултатите от действието на актуалните езикови тенденции.

С предлаганата детайлна лексикографска информация *Съвременен българско-полски речник* трябваше да запълни съществуващата през първите две десетилетия на XXI век празнота в българско-полската двуезична лексикография. За съжаление, работата по следващите томове на *Речника* беше прекратена през 2017 г. поради ненавременната смърт на проф. Виолета Косеска-Тошева.

Благодарности

Статията е част от изпълнението на Националната научна програма „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“.

БЕЛЕЖКИ / NOTES

¹ Корпусите са разработени в рамките на европейския научен проект CLARIN (Common Language Resources and Technology Infrastructure / Общи езикови ресурси и технологична инфраструктура) от така наречената Европейска пътна карта за изследователски инфраструктури ESFRI (European Strategy Forum on Research Infrastructures / Европейски стратегически форум за изследователски инфраструктури). Основна цел на проекта е да обедини ресурсите и инструментите за езикови данни за европейските езици в обща стандартизирана мрежа, която да бъде важен инструмент в работата на изследователите от различни области на хуманитарното знание. Основатели на CLARIN ERIC са Австрия, България, Чехия, Дания, Естония, Германия, Нидерландия и Полша.

² Подробно описание на трите типа класификатори е представено в монографията *Najmlodsza leksyka polska i bułgarska*, раздел 15 (Satoła-Staśkowiak 2015a).

³ Вж. също увода на *Съвременен българско-полски речник* (Koseska-Toszewa, Satoła-Staśkowiak 2014: 11–17), както и Satoła-Staśkowiak 2015a, раздел 15.

⁴ Същността на семантичните класификатори е изяснена подробно в 12-томната *Българско-полска съпоставителна граматика*, в която е извършена семантична конфронтация на двата езика с помощта на специален език посредник (Koseska-Toszewa 2006; Koseska-Toszewa, Korytkowska, Roszko 2007).

⁵ Срв. например *Trzyjęzyczny słownik rosyjsko-bułgarsko-polski* (Триезичен руско-българско-полски речник), *Korpus równoległy polsko-bułgarsko-rosyjski* (Паралелен полско-българско-руски корпус) и др.

⁶ Понятията *събитие*, *състояние* и техните конфигурации се разбират тук така, както се описват глаголното време и глаголният вид в мрежите на Петри: събитието започва, завършва или прекъсва състояния и не трае във времето, докато състоянието започва или завършва със събитие и трае във времето. За приложението на теорията на мрежите на Петри в естествения език вж. по-подробно Mazurkiewicz 1986; Koseska-Toszewa, Mazurkiewicz 1988; 2010; Koseska-Toszewa 2006; Satoła-Staśkowiak 2010.

ЛИТЕРАТУРА

- Андрейчин и др. 1973: *Андрейчин, Л., Л. Георгиев, Ст. Илчев, Н. Костов, Ив. Леков, Ст. Стойков, Цв. Тодоров*. Български тълковен речник. 3. изд. София, Наука и изкуство.
- Бонджолова 2003: *Бонджолова, В.* Неологичен речник (за периода 1998–2003). Велико Търново, Gaberoff.
- Буров и др. 1999: *Буров, Ст., В. Бонджолова, М. Илиева, П. Пехливанова*. Съвременен тълковен речник на българския език с приложения. 3. изд. Велико Търново, Gaberoff.
- Леков 1944: *Леков, Ив.* Полско-български речник. София, Университетска печатница.
- Леков, Славски 1961: *Леков, Ив., Фр. Славски* (ред.). Полско-български речник. София, Издателство на БАН.
- Пернишка, Благоева, Колковска 2010: *Пернишка, Е., Д. Благоева, С. Колковска*. Речник на новите думи в българския език (от края на XX и първото десетилетие на XXI в.). София, Наука и изкуство.

- Chaciński 2003: *Chaciński, B.* Wypasiony słownik najmłodszej polszczyzny. Kraków, Znak.
- Chaciński 2005: *Chaciński, B.* Wyczesany słownik najmłodszej polszczyzny. Kraków, Znak.
- Dimitrova, Koseska-Toszewa 2009a: *Dimitrova, L., V. Koseska-Toszewa.* Bulgarian-Polish Corpus. – *Cognitive Studies/Études Cognitives*, 9, s. 133–141.
- Dimitrova, Koseska-Toszewa 2009b: *Dimitrova, L., V. Koseska-Toszewa.* Classifiers and Digital Dictionaries. – *Cognitive Studies/Études Cognitives*, 9, s. 117–131.
- Dimitrova, Koseska-Toszewa 2012: *Dimitrova, L., V. Koseska-Toszewa.* Bulgarian-Polish Parallel Digital Corpus and Quantification of Time. – *Cognitive Studies/Études Cognitives*, 12, s. 199–208.
- Dimitrova, Koseska-Toszewa, Satoła-Staškowiak 2009: *Dimitrova, L., V. Koseska-Toszewa, J. Satoła-Staškowiak.* Towards a Unification of the Classifiers in Dictionary Entry. – In: R. Garabík (red.). *Metalinguage and Encoding Scheme Design for Digital Lexicography. Proceedings of the MONDILEX Third Open Workshop.* Bratislava, E. Štúr Institute of Linguistics, s. 48–58.
- Dimitrova, Koseska-Toszewa, Satoła-Staškowiak 2012: *Dimitrova, L., V. Koseska-Toszewa, J. Satoła-Staškowiak.* Neologisms in Bilingual Digital Dictionaries (on the Example of Bulgarian-Polish Dictionary). – *Cognitive Studies/Études Cognitives*, 12, s. 199–208.
- Dunaj 2007: *Dunaj, B.* (red.). *Współczesny słownik języka polskiego.* Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Garabík, Dimitrova, Koseska-Toszewa 2011: *Garabík, R., L. Dimitrova, V. Koseska-Toszewa.* Web-presentation of bilingual corpora (Slovak-Bulgarian and Bulgarian-Polish). – *Cognitive Studies/Études Cognitives*, 11, s. 227–239.
- Kisiel 2014: *Kisiel, A.* Klasyfikatory tradycyjne we „Współczesnym słowniku bułgarsko-polskim”. – In: Satoła-Staškowiak, J., V. Koseska-Toszewa. *Współczesny słownik bułgarsko-polski.* Z. 1. Warszawa, Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy, Fundacja Slawistyczna, s. 23–26.
- Koseska-Toszewa 1974: *Koseska-Toszewa, V.* Z problematyki temporalno-aspektowej w języku bułgarskim (Relacja imperfectum – aoryst). – *Studia z filologii polskiej i słowiańskiej*, XIV, s. 213–226.
- Koseska-Toszewa 2006: *Koseska-Toszewa, V.* Gramatyka konfrontatywna bułgarsko-polska. T. 7. Semantyczna kategoria czasu. Warszawa, Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Koseska-Toszewa, Korytkowska, Roszko 2007: *Koseska-Toszewa, V., M. Korytkowska, R. Roszko.* Polsko-bułgarska gramatyka konfrontatywna. Warszawa, Wydawnictwo Akademickie Dialog.
- Koseska-Toszewa, Mazurkiewicz 1988: *Koseska-Toszewa, V., A. Mazurkiewicz.* Net Representation of Sentences in Natural Languages. – In: *Lecture Notes in Computer Science 340. Advances in Petri Nets.* Springer-Verlag, pp. 249–266.
- Koseska-Toszewa, Mazurkiewicz 2010: *Koseska-Toszewa, V., A. Mazurkiewicz.* Time flow and Tenses. Warszawa, Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Koseska-Toszewa, Satoła-Staškowiak 2013: *Koseska-Toszewa, V., J. Satoła-Staškowiak.* O pracy nad słownikami książkowymi i elektronicznymi z językiem buł-

- garskim. – В: *70 години българска академична лексикография*. София, Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, с. 98–108.
- Koseska-Toszeва, Satoła-Staśkowiak, Duszkin 2012: *Koseska-Toszeва, V., J. Satoła-Staśkowiak, M. Duszkin*. Теоретические и методологические аспекты создания польско-болгарско-русского словаря. – In: *MegaLing'2011. Горизонти прикладної лінгвістики и лінгвістичних технологій*. Київ, Національна Академія Наук України, Український Мовно-Інформаційний Фонд, с. 210–219.
- Mazurkiewicz 1986: *Mazurkiewicz, A.* Zdarzenia i stany: elementy temporalności. – In: V. Koseska-Toszeва, I. Sawicka, J. Mindak (red.). *Studia gramatyczne bułgarsko-polskie. T. 1. Temporalność*. Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, s. 7–21.
- Satoła-Staśkowiak 2010: *Satoła-Staśkowiak, J.* Polsko-bułgarskie odpowiedniości przekładowe czasów przeszłych. Warszawa, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Satoła-Staśkowiak 2013a: *Satoła-Staśkowiak, J.* Contemporary Contrastive Studies of Polish, Bulgarian and Russian Neologisms versus Language Corpora. – *Cognitive Studies/Études Cognitives*, 13, s. 143–160.
- Satoła-Staśkowiak 2013b: *Satoła-Staśkowiak, J.* Neologizmy bułgarskie, polskie i rosyjskie w ujęciu konfrontatywnym. – В: *Проблеми на неологията в славянските езици*. София, Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, с. 21–30.
- Satoła-Staśkowiak 2013c: *Satoła-Staśkowiak, J.* Polskie i bułgarskie neologizmy znaczeniowe. – В: *Проблеми на неологията в славянските езици*. София, Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, с. 218–230.
- Satoła-Staśkowiak 2015a: *Satoła-Staśkowiak, J.* Najmłodsza leksyka polska i bułgarska. Warszawa, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Satoła-Staśkowiak 2015b: *Satoła-Staśkowiak, J.* Podróż neologizmu do Współczesnego słownika bułgarsko-polskiego. – В: *Диалогични пространства*. Велико Търново, Фабер, с. 9–18.
- Satoła-Staśkowiak, Koseska-Toszeва 2014: *Satoła-Staśkowiak, J., V. Koseska-Toszeва*. Współczesny słownik bułgarsko-polski. Z. 1. Warszawa, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Fundacja Sławistyczna.
- Sławski, Radewa 1987: *Sławski, Fr., S. Radewa*. Podręczny słownik bułgarsko-polski z suplementem. T. I–II. Warszawa, Państwowe Wydawnictwo Wiedza Powszechna.
- Sotirov, Mostowska, Mokrzycka 2011/2013: *Sotirov, P., M. Mostowska, A. Mokrzycka*. Bułgarsko-polski słownik leksyki potocznej. T. I–II. Lublin, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

REFERENCES

- Andreychin et al. 1973: *Andreychin, L., L. Georgiev, St. Ilchev, N. Kostov, Iv. Lekov, St. Stoykov, Tsv. Todorov*. Balgarski talkoven rechnik. 3. izd. Sofia, Nauka i izkustvo.
- Bondzholova 2003: *Bondzholova, V.* Neologichen rechnik (za perioda 1998–2003). Veliko Tarnovo, Gaberoff.

- Burov et al. 1999: *Burov, St., B. Bondzholova, M. Ilieva, P. Pehlivanova*. Savremenен talkoven rechnik na balgarskiya ezik s prilozheniya. 3. izd. Veliko Tarnovo, Gaberoff.
- Chaciński 2003: *Chaciński, B.* Wypasiony słownik najmłodszej polszczyzny. Kraków, Znak.
- Chaciński 2005: *Chaciński, B.* Wyczesany słownik najmłodszej polszczyzny. Kraków, Znak.
- Dimitrova, Koseska-Toszewa 2009a: *Dimitrova, L., V. Koseska-Toszewa*. Bulgarian-Polish Corpus. – *Cognitive Studies/Études Cognitives*, 9, pp. 133–141.
- Dimitrova, Koseska-Toszewa 2009b: *Dimitrova, L., V. Koseska-Toszewa*. Classifiers and Digital Dictionaries. – *Cognitive Studies/Études Cognitives*, 9, pp. 117–131.
- Dimitrova, Koseska-Toszewa 2012: *Dimitrova, L., V. Koseska-Toszewa*. Bulgarian-Polish Parallel Digital Corpus and Quantification of Time. – *Cognitive Studies/Études Cognitives*, 12, pp. 199–208.
- Dimitrova, Koseska-Toszewa, Satoła-Staškowiak 2009: *Dimitrova, L., V. Koseska-Toszewa, J. Satoła-Staškowiak*. Towards a Unification of the Classifiers in Dictionary Entry. – In: R. Garabík (red.). *Metalinguage and Encoding Scheme Design for Digital Lexicography. Proceedings of the MONDILEX Third Open Workshop*. Bratislava, L. Štúr Institute of Linguistics, pp. 48–58.
- Dimitrova, Koseska-Toszewa, Satoła-Staškowiak 2012: *Dimitrova, L., V. Koseska-Toszewa, J. Satoła-Staškowiak*. Neologisms in Bilingual Digital Dictionaries (on the Example of Bulgarian-Polish Dictionary). – *Cognitive Studies/Études Cognitives*, 12, pp. 199–208.
- Dunaj 2007: *Dunaj, B.* (red.). *Współczesny słownik języka polskiego*. Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Garabík, Dimitrova, Koseska-Toszewa 2011: *Garabík, R., L. Dimitrova, V. Koseska-Toszewa*. Web-presentation of bilingual corpora (Slovak-Bulgarian and Bulgarian-Polish). – *Cognitive Studies/Études Cognitives*, 11, pp. 227–239.
- Kisiel 2014: *Kisiel, A.* Klasyfikatory tradycyjne we „Współczesnym słowniku bułgarsko-polskim”. – In: Satoła-Staškowiak, J., V. Koseska-Toszewa. *Współczesny słownik bułgarsko-polski*. Z. 1. Warszawa, Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy, Fundacja Slawistyczna, s. 23–26.
- Koseska-Toszewa 1974: *Koseska-Toszewa, V.* Z problematyki temporalno-aspektowej w języku bułgarskim (Relacja imperfectum – aoryst). – *Studia z filologii polskiej i słowiańskiej*, XIV, s. 213–226.
- Koseska-Toszewa 2006: *Koseska-Toszewa, V.* Gramatyka konfrontatywna bułgarsko-polska. T. 7. Semantyczna kategoria czasu. Warszawa, Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Koseska-Toszewa, Korytkowska, Roszko 2007: *Koseska-Toszewa, V., M. Korytkowska, R. Roszko*. Polsko-bułgarska gramatyka konfrontatywna. Warszawa, Wydawnictwo Akademickie Dialog.
- Koseska-Toszewa, Mazurkiewicz 1988: *Koseska-Toszewa, V., A. Mazurkiewicz*. Net Representation of Sentences in Natural Languages. – In: *Lecture Notes in Computer Science 340. Advances in Petri Nets*. Springer-Verlag, pp. 249–266.

- Koseska-Toszeza, Mazurkiewicz 2010: *Koseska-Toszeza, V., A. Mazurkiewicz. Time flow and Tenses.* Warszawa, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Koseska-Toszeza, Satoła-Staškowiak 2013: *Koseska-Toszeza, V., J. Satoła-Staškowiak. O pracy nad słownikami książkowymi i elektronicznymi z językiem bułgarskim.* – In: *70 godini balgarska akademichna leksikografia.* Sofia, Akademichno izdatelstvo “Prof. Marin Drinov”, pp. 98–108.
- Koseska-Toszeza, Satoła-Staškowiak, Duszkin 2012: *Koseska-Toszeza, V., J. Satoła-Staškowiak, M. Duszkin. Teoreticheskie i metodologicheskie aspekty sozdaniya pol'sko-balgarsko-russkogo slovarja.* – In: *MegaLing'2011. Goryzonty prykladnoi' lingvistyky y lingvistychnyh tehnologij.* Kyi'v: Nacional'na Akademiya Nauk Ukrainy, *Ukrai'ns'kyj Movno-Ynformacijnyj Fond*, pp. 210–219.
- Lekov 1944: *Lekov, Iv. Polsko-balgarski rechnik.* Sofia, Universitetska pechatnitsa.
- Lekov, Sławski 1961: *Lekov, Iv., Fr. Sławski (red.). Polsko-balgarski rechnik.* Sofia, Izdatelstvo na BAN.
- Mazurkiewicz 1986: *Mazurkiewicz, A. Zdarzenia i stany: elementy temporalności.* – In: V. Koseska-Toszeza, I. Sawicka, J. Mindak (red.). *Studia gramatyczne bułgarsko-polskie. T. 1. Temporalność.* Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, s. 7–21.
- Pernishka, Blagoeva, Kolkovska 2010: *Pernishka, E., D. Blagoeva, S. Kolkovska. Rechnik na novite dumi v balgarskiya ezik (ot kraya na XX i parvoto desetiletie na XXI v.).* Sofia, Nauka i izkustvo.
- Satoła-Staškowiak 2010: *Satoła-Staškowiak, J. Polsko-bułgarskie odpowiedniości przekładowe czasów przeszłych.* Warszawa, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Satoła-Staškowiak 2013a: *Satoła-Staškowiak, J. Contemporary Contrastive Studies of Polish, Bulgarian and Russian Neologisms versus Language Corpora.* – *Cognitive Studies/Etudes Cognitives*, 13, pp. 143–160.
- Satoła-Staškowiak 2013b: *Satoła-Staškowiak, J. Neologizmy bułgarskie, polskie i rosyjskie w ujęciu konfrontatywnym.* – In: *Problemi na neologiyata v slavyanskite ezitsi.* Sofia, Akademichno izdatelstvo “Prof. Marin Drinov”, pp. 21–30.
- Satoła-Staškowiak 2013c: *Satoła-Staškowiak, J. Polskie i bułgarskie neologizmy znaczeniowe.* – In: *Problemi na neologiyata v slavyanskite ezitsi.* Sofia, Akademichno izdatelstvo “Prof. Marin Drinov”, pp. 218–230.
- Satoła-Staškowiak 2015a: *Satoła-Staškowiak, J. Najmłodsza leksyka polska i bułgarska.* Warszawa, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- Satoła-Staškowiak 2015b: *Satoła-Staškowiak, J. Podróż neologizmu do Współczesnego słownika bułgarsko-polskiego.* – In: *Dialogichni prostranstva.* Veliko Tarnovo, Faber, pp. 9–18.
- Satoła-Staškowiak, Koseska-Toszeza 2014: *Satoła-Staškowiak, J., V. Koseska-Toszeza. Współczesny słownik bułgarsko-polski. Z. 1.* Warszawa, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Fundacja Sławistyczna.
- Sławski, Radewa 1987: *Sławski, Fr., S. Radewa. Podręczny słownik bułgarsko-polski z suplementem. T. I–II.* Warszawa, Państwowe Wydawnictwo Wiedza Powszechna.

Sotirov, Mostowska, Mokrzycka 2011/2013: *Sotirov, P., M. Mostowska, A. Mokrzycka*. *Bułgarsko-polski słownik leksyki potocznej*. T. I–II. Lublin, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Превод от полски: *проф. д-р Диана Благоева*

✉ *Проф. д-р хаб. Йоанна Сакола-Сташковак*
Хуманитарно-икономическа академия
ул. „С. Стерлинг“ 26, 90-212 Лодз, Полша

✉ *Prof. Joanna Satola-Staškowiak, DSc*
Academy of Humanities & Economics
26 S. Sterlinga, 90-212 Łódź, Poland